

**CIEĽOVÉ POŽIADAVKY
NA VEDOMOSTI A ZRUČNOSTI MATURANTOV
Z UKRAJINSKÉHO JAZYKA A LITERATÚRY**

BRATISLAVA 2016

Schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskum a športu Slovenskej republiky dňa 21. 12. 2016
pod číslom 2016-25786/49974:1-10B0 s platnosťou od 1. 9. 2018

1 ÚVOD

Ukrajinský jazyk a literatúra má medzi maturitnými predmetmi v školách s vyučovacím jazykom ukrajinským osobitné postavenie spolu s predmetom slovenský jazyk a literatúra. Je povinným maturitným predmetom v školách s vyučovacím jazykom ukrajinským a voliteľným predmetom v školách s vyučovaním ukrajinského jazyka pre žiakov, ktorí sa učili ukrajinský jazyk v základnej škole, ale aj pre tých, ktorí sa rozhodli štúdiom tohto jazyka získať potenciálny zdroj osobného a kultúrneho obohatenia sa, uvedomenia si národnej a individuálnej identity. Požiadavky kladené na učiaceho sa predpokladajú jeho uvedomelý prístup k osvojeniu si jazyka a literatúry.

2 CIEĽOVÉ POŽIADAVKY NA VEDOMOSTI A ZRUČNOSTI

Organizáciu maturitnej skúšky upravuje zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (§ 72 – § 93) a vyhláška č. 318/2008 Z. z. o ukončovaní štúdia na stredných školách v znení neskorších predpisov.

Cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti maturantov z ukrajinského jazyka a literatúry (ďalej len „cieľové požiadavky“) predstavujú základný dokument pre maturitnú skúšku z predmetu ukrajinský jazyk a literatúra. **Požiadavky na žiaka sú sformulované v súlade s (inovovaným) vzdelávacím štandardom predmetu ukrajinský jazyk a literatúra pre gymnázium so štvorročným a päťročným vzdelávacím programom**, ktorý schválilo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 20. marca 2015 pod číslom 2015-7846/10840:1-10B0 ako súčasť Štátneho vzdelávacieho programu pre gymnáziá s platnosťou od 1. septembra 2015.

Výstupné výkony sú stanovené pre *jazykovú zložku*, *literárnu zložku* a pre *konverzáciu*. Sú upravené tak, aby mohli byť merateľné testovacími nástrojmi externej či internej časti maturitnej skúšky. Dôraz sa kladie na aktívne a praktické činnosti, pri ktorých má študent preukázať svoju schopnosť rozhodnúť sa, navrhnúť, spracovať, vytvoriť text/prejav v oboch formách jazyka, v ústnej aj písomnej. Špecifikáciu jednotlivých výkonov stanovujú vzdelávacie štandardy predmetu ukrajinský jazyk a literatúra pre gymnázium so štvorročným a päťročným vzdelávacím programom.

Špecifikáciu vzdelávacieho obsahu stanovujú vzdelávacie štandardy predmetu ukrajinský jazyk a literatúra pre gymnázium so štvorročným a päťročným vzdelávacím programom.

2.1 Jazyková zložka

2.1.1 Zvuková rovina jazyka, grafická stránka jazyka a pravopis

Žiak:

- dokáže správne artikulovať a spisovne vyslovovať samohlásky, spoluhlásky, slová s apostrofom;
- dokáže samostatne a bez prípravy správne, plynule a nahlas čítať akékoľvek texty (vrátane tabuliek), ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam a dokáže prispôbiť rýchlosť čítania tomu, aby mohol čo najefektívnejšie pochopiť informácie;
- vie správne napísať všetky tvary písmen ukrajinskej abecedy a správne uplatniť pravidlá písania apostrofu, mäkkého znaku, zdvojenia;
- pri tvorbe vlastného textu aplikuje nadobudnuté znalosti z pravopisu;
- dokáže vysvetliť význam štandardizovaných pojmov a určiť ich v texte.

2.1.2 Významová/lexikálna rovina jazyka

Žiak:

- dokáže vysvetliť význam štandardizovaných pojmov a vyhľadať ich v texte;
- dokáže analyzovať text po lexikálnej stránke a vysvetliť štylistický význam jazykových prostriedkov v texte;
- dokáže prispôbiť lexiku svojho prejavu vzhľadom na cieľ komunikačnej situácie;
- dokáže využiť vo svojom prejave rôzne spôsoby obohacovania slovnej zásoby (odvodzovanie, skladanie, spájanie slov, skracovanie slov, prenášanie významu, preberanie slov).

2.1.3 Morfológická rovina jazyka

Žiak:

- dokáže vo svojom prejave (ústnom i písomnom) používať správne tvary ohybných a neohybných slovných druhov;
- dokáže vysvetliť význam štandardizovaných pojmov, určiť ich v texte a vysvetliť ich štylistickú funkciu;
- vie vo svojom prejave správne uplatniť pravopis základných a radových čísloviek so zreteľom na písanie mäkkého znaku na konci a uprostred slov.

2.1.4 Syntaktická rovina jazyka

Žiak:

- dokáže vysvetliť význam štandardizovaných pojmov a určiť ich v texte;
- vie transformovať priamu reč na nepriamu, pri tvorbe vlastného prejavu dodržiava pravidlá písania priamej reči;
- odlišuje pri hlasnom čítaní textu intonáciou hlasu priamu reč od nepriamej.

2.1.5 Štylistika

Žiak:

- sa dokáže zapojiť do rozhovoru a rešpektuje základné komunikačné pravidlá;
- dokáže samostatne a bez prípravy správne, plynule a nahlas čítať akékoľvek texty (vrátane tabuliek), ktorých obsah, štýl a jazyk sú primerané jeho jazykovej úrovni a skúsenostiam a dokáže prispôbiť rýchlosť čítania tomu, aby mohol čo najefektívnejšie pochopiť informácie;
- dokáže v akomkoľvek texte, ktorý je primeraný úrovni daného ročníka, vyhľadať explicitne a implicitne vyjadrené informácie a správne spojiť jednotlivé údaje do komplexnej informácie;

- dokáže na základe explicitných a implicitných informácií z umeleckého textu vyvodit' hlavnú myšlienku;
- dokáže vyjadriť názor na prečítaný text, obhajovať svoje stanovisko a ako argumenty, resp. protiargumenty použiť niektoré poznatky získané analýzou textu;
- vie vysvetliť štandardizované pojmy;
- dokáže vytvoriť na zadanú alebo voľnú tému ucelený text, ktorý spĺňa znaky konkrétneho slohového útvaru/žánru a vhodného jazykového štýlu;
- dokáže pri tvorbe umeleckého a vecného textu aplikovať svoje vedomosti o vnútornej kompozícii;
- dokáže pri písaní textu zohľadniť a odôvodniť požiadavky na formálnu úpravu slohových útvarov/žánrov;
- dokáže využiť pri tvorbe textov bohatstvo spisovnej a nespisovnej lexiky jazyka s ohľadom na žáner, jazykový štýl a cieľ komunikácie;
- dokáže skontrolovať svoj text s cieľom vyhľadať a opraviť chyby, pričom aplikuje nadobudnuté znalosti z pravopisu, lexikológie, morfológie, syntaxe a slohu.

2.1.6 Jazykoveda

Žiak:

- vie vysvetliť miesto ukrajinského jazyka v rodine slovanských jazykov;
- vie stručne vysvetliť históriu ukrajinského jazyka v rozsahu stanovenom obsahovým štandardom;
- vie vymenovať ukrajinské nárečia na Slovensku;
- vie charakterizovať jednotlivé jazykovedné disciplíny (hláskoslovie, lexikológia, gramatika).

2.2 Literárna zložka

Žiak:

- vie vysvetliť význam umeleckej literatúry v živote spoločnosti;
- vie charakterizovať literárnovedné pojmy v rozsahu stanovenom vzdelávacím štandardom;
- vie charakterizovať historické pozadie a štruktúru Biblie, dokáže interpretovať najznámejšie biblické príbehy a vysvetliť ich využitie v iných literárnych dielach;
- vie charakterizovať starú ukrajinskú literatúru;
- vie charakterizovať literatúru obdobia Kyjevskej Rusi; tvorba H. Skovorodu;
- vie charakterizovať novú ukrajinskú literatúru a tvorbu predstaviteľov daného obdobia (I. Kotľarevskyj, H. Kvitka-Osnovjanenko);
- vie charakterizovať literatúru 40. – 60. rokov 19. storočia prostredníctvom tvorby T. H. Ševčenko, O. Duchnovyča, O. Pavlovyča, M. Vovčoka;
- vie interpretovať na základe diel problematiku literatúry 70. – 90. rokov 19. storočia;
- vie charakterizovať literatúru druhej polovice 19. storočia a pozná tvorbu jej predstaviteľov (L. Hlibov, I. Franko, L. Ukrajinka, M. Kocjubynskyj, O. Kobyľanska, V. Stefanyk, P. Myrnyj, I. Karpenko-Karyj, A. Kralyckyj, J. Stavrovskyj-Popradov).
- vie charakterizovať literárne diela v ukrajinskej literatúre na prelome 19. a 20. storočia;
- vie pracovať s textami diel obdobia na prelome storočí (*Fata morgana, Kamynnyj chrest, Lisova pisňa, Davňa kazka, Contra spem spero, Zemľa, Tini zabutych predkiv*);
- vie charakterizovať spoločenské a kultúrne podmienky vzniku novodobej literatúry;
- vie charakterizovať tvorbu literárnych predstaviteľov novodobej literatúry (P. Tyčyna, M. Ryľskyj, V. Sosjura, V. Vynnyčenko, O. Dovženko, O. Vyšňa, O. Oles);
- vie charakterizovať tvorbu literárnych predstaviteľov na Zakarpatsku medzi dvoma svetovými vojnami (Torysyn, Zoreslav);
- vie charakterizovať literatúru vojnového a povojnového obdobia a pozná jej predstaviteľov a ich tvorbu (O. Dovženko, O. Hončar, M. Steľmach, I. Čendej, D. Pavlyčko, L. Kostenko, H. Ťuťunnyk, I. Drač, V. Symonenko, J. Ščerbak, P. Zahrebeľnyj, O. Kolomijec);
- vie charakterizovať ukrajinskú literatúru na Slovensku a pozná tvorbu jej predstaviteľov.

2.3 Konverzácia

Žiak:

- vie tvoriť otázky a samostatne odpovedať na kladené otázky;
- dokáže zaujať stanovisko v rámci daných komunikačných tém;
- ovláda spoločenské zásady komunikácie;
- dokáže jednoduchými vetami a spoločensky vhodne vyjadriť svoj postoj k obsahu komunikácie;
- dokáže v danej komunikačnej situácii vhodne využívať slovnú zásobu s ohľadom na cieľ, obsah a na adresáta komunikácie;
- vie napísať osnovu a plynule podľa nej reprodukovat' text;
- vie dramatizovať východiskové texty a viesť rozhovor;
- vie zostaviť rozhovor na základe kľúčových slov, aktualizovať rozhovor s využitím poznatkov z iných predmetov;
- vie porozumieť písanému a hovorenému textu;
- vie improvizovať scény, dialógy a rozhovory z každodenného života;
- vie správne používať rôzne typy slovníkov: výkladový, synonymický, frazeologický.

2.3.1 Komunikačné témy

- **Rodina a spoločnosť.** Členovia rodiny, príbuzenské vzťahy, spoločenský život v rodine rôzneho typu. Miesto človeka ako jedinca v spoločnosti. Spoločenský život – zoznámenie, privítanie, rozlúčka atď. Medziľudské vzťahy.
- **Domov a bývanie.** Môj dom, byt, vybavenie domácnosti. Okolie, moja ulica.
- **Obchody a služby.** Druhy a spôsoby nákupu a platenia. Nákupné zariadenia. Kultúra nakupovania a služieb.
- **Ľudské telo, starostlivosť o zdravie.** Ľudské telo – časti tela. Osobná hygiena. Zdravie a prevencia. Návšteva u lekára. Hygiena stravovania, bytová hygiena atď.
- **Vzdelávanie a práca.** Škola, trieda. Učebné predmety, záujmová činnosť. Školská jedáleň. Okolie školy. Pracovné činnosti a profesie.
- **Šport.** Druhy športu. Športové disciplíny. Šport a jeho význam v živote človeka.
- **Voľný čas a jeho využitie.** Obľúbené činnosti, záujmové krúžky.
- **Doprava a cestovanie.** Dopravné prostriedky, ich výhody a nevýhody. Význam dopravy.
- **Stravovanie.** Stravovanie a zdravá výživa. Ukrajinská kuchyňa.
- **Človek a príroda.** Kalendár, časti dňa, ročné obdobia. Zvieratá a rastliny.
- **Oblekanie a móda.** Základné druhy oblečenia. Odevné doplnky. Móda a jej trendy.
- **Kultúra a umenie.** Umenie a jeho typy. Divadelné a filmové umenie, literatúra, výtvarné a hudobné umenie. Divadlo a kino.
- **Kniha a čítanie.** Kniha a jej význam.

- **Slovensko – naša vlasť.** Bratislava ako hlavné mesto Slovenska. Môj rodný kraj, Prešov. Európska únia a Slovensko.
- **Veda a technika.** Technické vynálezy v živote človeka.
- **Multikultúrna spoločnosť.** Život ľudí rôznej farby pleti, vierovyznania, kultúry, národnosti. Zbližovanie kultúr a rešpektovanie rôznorodosti a tradícií.
- **Masmédiá.** Noviny, časopisy, rozhlas, televízia, internet – zdroj informácií, vzdelávania, zábavy.
- **Ukrajina – náš sused.** Kyjev a jeho pamätihodnosti.